

درس ۵ هند و چین تهیه کننده: عذرا زنداستا	بسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری درس تاریخ تولید شده در استان هرمزگان	محتوای نوشتاری کتاب تاریخ ۱ (ایران و جهان در عصر باستان) سال تحصیلی: ۱۳۹۹-۱۴۰۰
---	--	--

عنوان: هند و چین

اهداف یادگیری: آشنایی دانش آموزان با تمدن های کهن و رویدادهای مهم تاریخ هند و چین

انتظار می رود دانش آموزان دستاوردهای مهم این تمدن ها را شناسایی و تاثیرات آنها را بر سایر تمدن ها بیان کنند

منابع مطالعاتی پیشنهادی:

- ۱- تاریخ تمدن، هنری لوکاس، ترجمه: عبدالحسین آذرنگ، جلد اول، چاپ سوم، ۱۳۷۲، تهران: انتشارات کیهان
- ۲- عجایب هفتگانه جهان، فاطمه سروش راد، چاپ اول ۱۳۹۴، تهران: انتشارات حساب
- ۳- چین باستان، النور ج. هال، ترجمه: مهدی حقیقت خواه، چاپ دوم ۱۳۸۳، تهران: انتشارات ققنوس
- ۴- دایره المعارف دانستنیها، برای کودکان و نوجوانان، جلد دوم، چاپ اول، ۱۳۹۰، مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی
- ۵- هند باستان، دان ناردو، ترجمه: مهدی حقیقت خواه، چاپ اول، ۱۳۹۴، تهران: انتشارات ققنوس

چکیده نکات مهم درس:

هند باستان (تمدن سند)

سرزمین هند باستان شامل هندوستان و کشور بنگلادش و بخش وسیعی از پاکستان امروزی بود حدود ۵ هزار سال پیش در کنار رود سند وجود داشت. کشف بقایای دو شهر بزرگ و پرجمعیت هند موهنجودارو و هاراپا

نقشه هند باستان

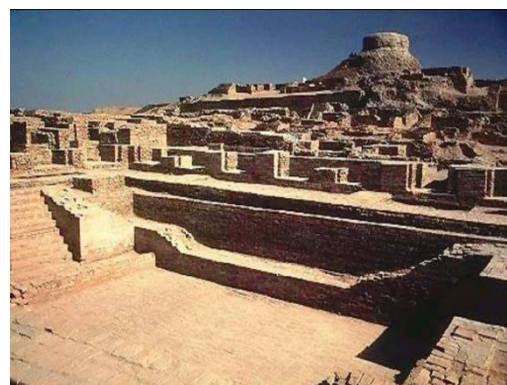


تمدن دره سند

<p style="text-align: center;">ساختن شهرها براساس نقشه دقیق و معماری تقریباً یکسان</p> <p>طراحی خیابان ها و معابر با پهنای معین که یکدیگر را قطع می کردند.</p> <p>ساختمان ها با معماری همسان</p> <p>آجرها به اندازه مشخص</p>	<p>خصوصیات شهرهای تمدن دره سند</p>
<p>دارای بناهای عمومی که به عنوان پرستشگاه، حمام، انبارغله و..... استفاده می شدند.</p> <p>مجهز به شبکه فاضلاب</p>	<p>خصوصیات شهرهای هاراپا و موهنجودار</p>



بقایای شهر هاراپا



بقایای شهر موهنجودارو

نکته

تمدن سند متکی بر کشاورزی در جلگه های آبرفتی و حاصلخیز اطراف رود سند به کشاورزی مشغول بودند.

رواج سفالگری و نساجی	وضعیت صنعت و تجارت در تمدن سند
با مراکز تمدنی ایران و بین النهرین داد و ستد داشتند	
وجود زیورآلات، مجسمه ها، ظروف و آثار هنری بیانگر شکوفایی هنر و صنعت است.	

دربارهٔ اوضاع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی تمدن سند چیزی نمی دانیم، چون لوح ها و نوشته هایی که از این تمدن بدست آمده است که تاکنون رمزگشایی و خوانده نشده اند.

مهاجرت آریاییان به هند

- آریاییان در حدود ۱۵۰۰ ق.م زمان انحطاط تمدن سند به هند مهاجرت کردند.
- آریاییان به تدریج بر بخش های شمال و مرکز هند مسلط شدند.
- نواحی جنوب هند زیر سلطه آریاییان قرار نگرفتند.

عقاید آریایی های مهاجر به هند

- دین: پرستش خدایان متعدد و مظاهر طبیعت مانند (آسمان، ماه، خورشید، باد و آتش) اعتقاد به خدای غیر مادی و مافوق طبیعت
- مهمترین اثر به جا مانده از عقاید آریایی های هند ← وداها (سرودهایی در ستایش آفرینش و خدایان)
- کهن ترین بخش وداها ← ریگ ودا ← به زبان سانسکریت (زبان مهاجران آریایی هند)

آیین برهمنی

- پس از تسلط آریایی ها، به مرور زمان آیین پیچیده ای در هند به نام آیین برهمنی به وجود آمد.
- ویژگی های آیین برهمنی: ۱ اعتقاد به خدایان متعدد که در وداها ستایش شده بود و باورداشتند. ۲ دارای آداب و مناسک دشوار مانند قربانی کردن.
- برهمن ها روحانیون مذهبی آیین برهمنی بودند.
- برهمن ها دارای قدرت و ثروت فراوان بودند کاست یا طبقه ممتاز را تشکیل دادند.
- وظایف برهمن ها ۱ حفظ سرودهای وداها ۲ تعلیم آموزه های دینی ۳ اجرای آداب مذهبی
- مناسک دشوار آیین برهمنی باعث روی گردانی پیروانش شد، و در نتیجه به شکل گیری اندیشه های دیگر مانند آیین بودا در هند شد.



بیکره بودا

▪ آیین بودا

- چهار حقیقت عالی بودا از آن سخن به میان آورد:
 - ❖ زندگی سراسر رنج و درد بی پایان است.
 - ❖ سرچشمه این درد آرزو و خواستن است.
 - ❖ تنها با رسیدن به نیروانا می توان برآرزو و خواستن غلبه کرد.
 - ❖ از هشت راه مقدس می توان به نیروانا رسید.

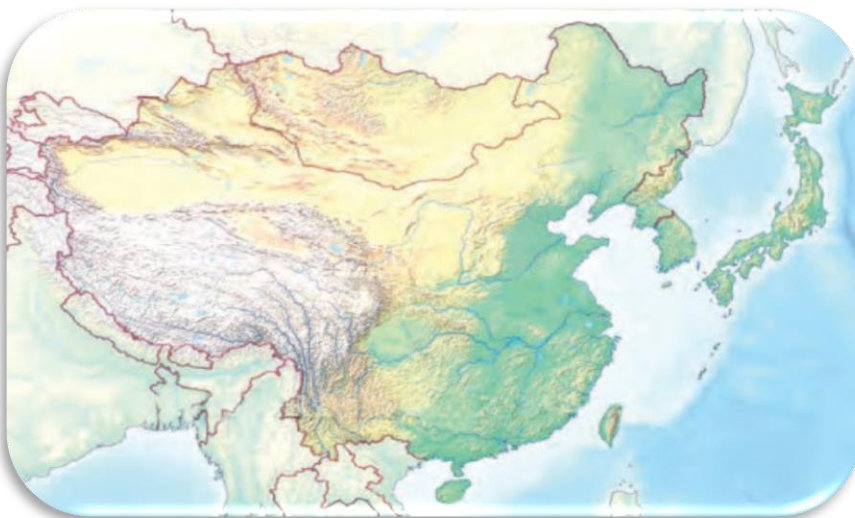
- مراکز رواج آیین بودا : ۱ هند ۲ چین ۳ تبت

سلسه پادشاهی هند

- قبایل آریایی مهاجر به هند به صورت پراکنده زندگی می کردند.
- اسکندر مقدونی؛ پس از برانداختن حکومت هخامنشیان بخش های وسیعی از هند را فتح کرد.
- پس از مرگ اسکندر مقدونی فرمانده هندی به نام چندراگوپتا حاکمان محلی را به اطاعت خود در آورد و سلسله موریای را تاسیس کرد
- اوج قدرت این حکومت در زمان آشوکا بود بعد از آن حکومت گوپتا در هند بوجود آمد

چکیده نکات مهم درس:

چین باستان



نقشه طبیعی چین

ظهور تمدن

• کاوش های باستان شناسی ^{نشان می دهد} در دوران نوسنگی و حدود ۸ هزار سال پیش، گروه هایی از مردم روستانشین چینی در اطراف رودهای بزرگ هوانگ هو (رود زرد) و یانگ تسه مشغول کشاورزی بوده اند.

- مهمترین محصولات کشاورزی چین شامل: ۱ ارزن ۲ گندم ۳ برنج ۴ ابریشم
- ۱۵۰۰ ق.م زمینه پیدایش نخستین شهرها فراهم آمد.

نکته

در میان تمدن های نخستین، چین به سبب موقعیت ویژه جغرافیایی خود کم تر تحت تاثیر و نفوذ خارج بوده است

ویژگی های تمدن چین باستان

- چینیان با هند و ایران ارتباط برقرار کردند.
- چین مانند سومر و مصر در آغاز دارای چندین دولت-شهر بود که بر هر قسمت از آن جنگاورانی حکومت می کردند.
- به تدریج حاکمان محلی تحت فرمان یک دودمان و سلسله های حکومتی بوجود آمدند. اما این سلسله های نتوانستند از نظر سیاسی و جغرافیایی چین را متحد کنند.
- در نتیجه چین همواره با تفرقه سیاسی و یورش اقوام کوچ رو در مرزهای شمالی روبه رو بود.

نخستین امپراتور

- ژنگ یکی از فرمانروایان سلسله «چه این» که در سال ۲۶۴ ق.م به تخت نشست و یک حکومت نیرومندی را به وجود آورد.
- او نام «شی هوانگ تی» برای خود انتخاب کرد به معنای امپراتور اول است.



دیوار چین

اقدامات شی هوانگ تی

- ۱- او بر حاکمان محلی و اشراف زمین دار پیروز شد و به تفرقه سیاسی چین پایان داد حکومت نیرمندی را ایجاد کرد.
- ۲- تشکیلات اداری و مالیاتی را نوسازی کرد.
- ۳- شبکه گسترده ای از راه ها را ساخت.
- ۴- مقیاس وزن ها و اندازه ها و عیار سکه ها را یکسان کرد که باعث رونق تجارت شد.
- ۵- دیوار بزرگ چین را تکمیل کرد.

سلسله هان

- سلسله «چه این» پس از مرگ شی هوانگ دچار آشوب شد و پس از اندکی سلسله «هان» به وجود آمد.
- تغییر و تحولات چشمگیر چین در زمان سلسله هان:
 - پیشرفت کشاورزی، صنعت، علم و صنعت
 - ابداعات و اختراعات مهم
 - گسترش قلمرو از جنوب و غرب برقراری ارتباط با کشورها و تمدن دیگر از جمله با ایران
 - گشایش جاده ی معروف ابریشم و اتصال چین را از طریق ایران به اروپا



آیین و اندیشه کنفوسیوس

- در عصر باستان یکی از برجسته ترین اندیشمندان، چینی کنفوسیوس بود اصول و آیینی برای اداره جامعه و حکومت عرضه کردند.
- اعتقاد: بیشترین توجه به رفتار اخلاقی داشت. درباره دین و خدایان چینی بسیار کم سخن گفته است.
- اساس تعالیم کنفوسیوس:
 - ۱) مردم چطور رفتار می کنند.
 - ۲) حاکمان چگونه رفتار مناسب را در جامعه رواج دهند.

شی هوانگ تی مخالف اندیشه کنفوسیوس بود و آثار او را سوزاند و پیروان او را نابود کرد. در دوران حکومت هان، دوباره اندیشه و آیین کنفوسیوس رواج یافت و تعلیم داده شد.

یکی از اقدام های مؤثر حکومت هان که سنتی ماندگار در چین تبدیل شد
انتخاب مأموران دولتی بر پایه اصول و تعالیم کنفوسیوس

چارچوب اصول کنفوسیوس برای انتخاب مأموران دولتی چه بود
انتخاب افراد بر اساس توانمندی و شایستگی نه برمبنای ثروت و
وابستگی های خانوادگی

در دوران سلسله هان، آیین بودا به چین راه یافت و به تدریج گسترش یافت.

خلاصه درس: هند باستان

تمدن هند باستان مربوط به ۵ هزار سال پیش در کنار دره سند هست بقایای دو شهر بزرگ موهنجودارو و هاراپا را کشف شده نشان می دهد که شهرهای تمدن سند دارای نقشه دقیق و معماری یکسان و آجره های یک اندازه بوده است اساس زندگی آنها کشاورزی بود صنعت، سفالگری و نساجی رواج داشته است آریایی ها در حدود ۱۵۰۰ ق.م به هند مهاجرت کردند آیین برهمنی به وجود آمد مهمترین اثر ودا ها و کهن ترین بخش آن ریگ ودا به زبان سانسکریت بود آیین برهمنی بدلیل داشتن مراسم دشوار باعث شد به تدریج آیین بودا در میان مردم هند گسترش پیدا کند. سلسله پادشاهی هند توسط چندرا گوپتا با تاسیس حکومت موریایا بوجود آمد اوج قدرت آنها در زمان آشوکا بود و بعد از آن سلسله گوپتا در هند تاسیس شد.

خلاصه درس: چین باستان:

تمدن چین باستان زمان پیدایش آن در ۸ هزار سال پیش در کنار رودهای هوانگ هو و یانگ تسه بود شغل آنها کشاورزی بود نخستین شهرها در ۱۵۰۰ ق.م تشکیل شدند نخستین امپراتور ژنگ بود یکی از فرمانروایان سلسله «چه این» بود که لقب شی هوانگ تی به معنای امپراتور اول بود که توانست یک حکومت قدرتمندی در جین ایجاد کند اقدامات او نوسازی تشکیلات اداری و مالیاتی و تکمیل دیوار چین بود. بعد از آن سلسله هان تشکیل شد که تحولات چشمگیری در زمینه های کشاورزی، صنعت، علم و فرهنگ پیدا کرد گشایش جاده ابریشم هم در زمان سلسله هان بود. اندیشه کنفوسیوس که از برجسته ترین اندیشمندان چین بود گسترش پیدا کرد اندیشه او در زمینه توجه به رفتار اخلاقی و عرضه اصول و آیینی برای اداره جامعه و حکومت بود سلسله هان مأموران دولتی خود را بر پایه اصول و تعالیم کنفوسیوس انتخاب می کرد. آیین بودا هم کم کم در چین راه یافت و گسترش پیدا کرد.

پاسخ فعالیت های درس:

فعالیت ۱ همه این تمدن ها در کنار رودهای بزرگ شکل گرفتند مردم امکان کشاورزی و دامداری داشتند و باعث رونق داد وستد و افزایش جمعیت در این مناطق می شود و باعث یکجانشینی پیدایش سکونتگاه ها و ایجاد نخستین شهرها و شکل گیری تمدن ها شد.

فعالیت ۲ این آثارکشف شده نشان می دهد که در یک برش تاریخی در چین پادشاه مقتدری حکومت می کرده که ارتش نیرومند داشته و دارای کاخ های بود هنرمندان آن آثار زیبایی خلق کرده اند این آثار کمک خوبی به مطالعه فرهنگ آداب و رسوم، نوع معماری، هنر و نوع پوشاک، اعتقادات آنها و جایگاه امپراطور در چین باستان نشان می دهد.

فعالیت ۳ اختراع قطب نما، منجنیق - نقاشی، مینیاتور، تولید کاغذ، ساخت باروت، ذوب فلزات، ...

پاسخ پرسش های نمونه درس:

۱- ساختن شهرها براساس نقشه دقیق ومعماری تقریباً یکسان طراحی خیابان ها و معابر با پهنای معین که یکدیگر را قطع می ساختمان ها با معماری همسان آجرها به اندازه مشخص دارای بناهای عمومی که به عنوان پرستشگاه، حمام، انبارغله . کردند می شد مجهز به . و..... استفاده ۲- متکی به کشاورزی ۳- پرورش دام ۴- داد وستد با ایران و بین النهرین ۵- آثار هنری و... شبکه فاضلاب

۲- آیین پیچیده های در هند پدید آمد که به آیین برهمنی مشهور شد. این آیین به خدایان متعددی که در وداها ستایش شده بودند، باور داشت و آداب و مناسک دشواری را بر پیروان خود تحمیل میکرد. قربانی کردند، جمله رسوم سخت و پیچیده آن بود

۳- یکی از فرمانروایان سلسله «چه این» به نام ژنگ، با پیروزی بر حاکمان محلی و اشراف زمیندار، تفرقه و تجزیه سیاسی چین پایان داد و حکومت نیرومندی را به وجود آورد و عنوان شاهی هوانگ تی، به معنای «امپراتور اول» را انتخاب کرد. شی هوانگ تی به منظور تسلط بیشتر حکومت مرکزی به سرزمین چین، تشکیلات اداری و مالیاتی را نو سازی کرد شبکه گسترده ای از جادهها ساخت. وی همچنین به قصد رونق تجارت، مقیاس وزن ها و اندازه ها و عیار سکه ها را یکسان نمود یکدیگر از اقدامهای مهم وی، تکمیل دیوار بزرگ چین بود فرمانروایان پیش از او جلوگیری از هجوم اقوام بیابان گرد قسمتهایی از این دیوار را ساخته بودند . جلوگیری از گسترش اندیشه های کنفوسیوس

۴- کشاورزی، صنعت، علم و فرهنگ، پیشرفت نمایانی کرد و چینیان دست به ابداعات و اختراعات مهمی زدند سلسله هان با گسترش قلمرو خود از سمت جنوب و غرب، با کشورها و تمدنهای دیگر از جمله ایران، ارتباط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی برقرار کرد جاده ای که در قرون جدید به عنوان جاده ابریشم شهرت یافته و چین را از طریق ایران به اروپا متصل می کرد در زمان سلسله هان گشایش یافت.

۵- کنفوسیوس بیش از هر چیزی به رفتار اخلاقی توجه داشت درباره دین با خدایان چینی کم سخن گفته است اساس تعالیم او مردمان چگونه رفتار کنند و حاکمان چگونه رفتار مناسب را در جامعه ترویج دهند انتخاب مأموران دولتی بر پایه اصول و تعالیم کنفوسیوس بود انتخاب افراد بر اساس توانمندی و شایستگی بود نه برمبنای ثروت و وابستگی های خانوادگی به خدمت گرفته می شود داوطلبان خدمات دولتی باید آزمون های مختلفی شرکت می کردند.

معنای واژگان درس:

تمدن دره‌سند: تمدنی که در بستر رود سند شکل گرفته و از بزرگترین شگفتی های معماری جهان و در زمره اولین سکونتگاه های شهری بزرگ در کل قاره ها بوده است.

موهنجودارو: به معنای تپه مردگان، نام پایتخت تمدن دره ی سند در ۲۶۰۰ ق.م بوده است این شهر باستانی در ایالت پاکستان امروز قرار دارد.

هاراپا: یا هر پا یک محوطه باستان شناسی در پنجاب پاکستان، واقع در شمال شرقی پاکستان است. نام هاراپا از روستایی که به همین نام است و در کنار رود در شش کیلومتری محوطه ی باستانی قرار دارد گرفته شده است.

دراویدی ها: به مردمان بومی و تیره پوست شبه قاره هند گفته می شود که حدود ۶۰۰۰ سال پیش از سوی شمال به شبه قاره ی هند وارد شدند آنان به زبان های متعدد سخن می گویند که همگی در یک خانواده زبانی دراویدی قرار دارند زبان تامیل مهمترین این زبان است. امروزه مردمی که به این نژاد تعلق دارند اکثرا در جنوب هند زندگی می کنند.

وداها: کهن ترین کتابهای آریاییان و قدیمی ترین نوشته به زبان هند و اروپایی است که تاریخ نگارش آن ها را در دوره ای بین سال های ۱۷۵۰ و ۶۰۰ پ.م می دانند. مهمترین نوشتار موثر در شکل گیری فرهنگ کنونی شبه قاره هند می باشد سرودهای کتاب ودا در جشن و مراسم ازدواج و نماز های هندو خوانده می شود.

کاست: به گروهی گفته می شود که عضویت در آن ارثی است کاست ها گروه های اجتماعی محدود و دارای سلسله مراتب دقیق هستند. هر فردی در همان طبقه که به دنیا آمده، ازدواج می کند و نمی تواند از آن خارج شود در این نظام اجتماعی، تحرک طبقاتی و تغییر پایگاه اجتماعی امکان پذیر نیست نظام کاست مبتنی بر بنیان مذهبی است.

آیین برهمنی: این آیین دین قدیم هندوان است که پیروان ای فرقه به سه خدا اعتقاد دارند: برهما (خدای بزرگ)، ویشنو (محافظ) آمر کائنات، شیوا (خراب کننده ی موجودات) پیروان این دین نزدیک ۲۲۰ میلیون نفر و در شهر مقدس آنان بنارس می باشد.

آیین بودایی: به عنوان دین پاکان در نظر گرفته می شود با ۳۵۰ میلیون پیرو یکی از ادیان اصلی در جهان به شمار می آید این آیین بیشتر بر کردار نیک، پرهیز از کردار بد و ورزیدگی ذهنی تاکید دارد.

نیروانا: بودا نیروانا را به صورت های متعددی تعریف کرده است. به صورت (شادی، صلح و آرامش، فنا ناپذیری، بدون شکل و قالب....) بعدی از زندگی است که در آن هیچ زمان و مکانی وجود ندارد البته به عقیده بوداییان این مفهوم در توصیف و کلام نمی گنجد.

هوانگ هو (رود زرد): دومین رود بلند چین و ششمین رود بلند جهان است از کوه های بایا نهار در چین سرچشمه می گیرد و از ۹ استان می گذرد رود زرد را گهواره تمدن چین نیز نامیده اند.

یانگ تسه: طولانی ترین رودخانه آسیا و سومین رودخانه طولانی جهان است.

آرامگاه شی هوانگ تی: در سال ۱۹۷۴ م کشاورزان در نزدیکی شهر شیان در ایالت شائان شی این پیکره جنگجویان

سفالی را کشف کردند. حدود ۸۰۰ متری محل مقبره شی هوانگ تی، در محوطه ای به وسعت ۱۲ کیلومتر مربع حدود ۷۰۰۰ سرباز سفالی به اندازه طبیعی، مجهز به سلاح واقعی، ارابه های واقعی و اسب های سفالی که از آرامگاه ارباب محافظت می کردند. به نظر می رسد از روی مدل های زنده کپی شده باشند؛ چون حتی دو نفر از آنها شبیه به هم نیستند. آرایش موی یکسانی دارند، با اندکی تفاوت در بافت و گره و سبیل. حالت این پیکره ها نیز گوناگون است، آنچه حدس زده می شود یک لشکر کامل پیاده نظام و در کنارش صف آراییی ارابه ها و یک اسکاداران سواره نظام آماده ورود به نبرد، ممکن است در هر سه جبهه دیگر مقبره شی هوانگ تی نیز لشکرهای سفالی دیگر وجود داشته باشند که هنوز کشف نشده است.



آرامگاه شی هوانگ تی

نمونه سوالات مکمل درس برای درک بهتر مطالب مطرح شده در درس